

PORI

Alussa oli ajatus vihkosesta. Vihkosesta joka ei jää kaappiin muhimaan. Vihkosesta joka olisi pöydällä valmiina antamaan vinkkejä miten tänään voitaisiin lasten kanssa puuhailla sanojen parissa.

Ajatus muhi, kasvoi, voimistui ja otti uusia suuntia. Onko printattu vihko sittenkään se paras vaihtoehto? Miten saisimme ajatuksemme ja työmme elämään vielä paperille tulostamisen jälkeenkin?

Päätimme muotoilla ajatuksemme PowerPoint –esitysmuotoon. Tällöin saisimme vinkkivihkosemme esimerkiksi tulostettua. Vihkosemme jäisi myös digitaaliseen muotoon, ja me kaikkihan jo tiedämme, että mikä on tehty digitaalisesti on vaikeaa hävittää lopullisesti. Se löytyy aina jostain vielä seuraavallekin kasvattaja polvelle. Vihkosemme PowerPoint –esitys muoto antaa tilaa myös sille, että jonain päivänä nämä vinkit voi ehkä vinkata esityksen kaltaisesti eteenpäin. Ja pohjan teimme hyvin neutraaliksi, että halutessaan slideja voi vielä kehittää eteenpäin haluamallaan tavalla ja tilanteeseen sopivaksi.

Polku –matkallamme olemme huomanneet, että ei ole aihetta, mitä ei voisi erilaisin sanataidemenetelmien opettaa ja ottaa lasten kanssa mukaan arkeen.

Tervetuloa Vinkkien matkalle!

Niina, Minna ja Satu

Vinkkejä kielellisen kehityksen tukemiseen

Sisältö:

PORI

Sadutus

Pakopelit

Runoilua
etänä

Hiljaiset kirjat

Reading
River

Runot ja
lorut

**Luku- ja
Runomajat**

Ennakointikertomus

Kirjan lukeminen

Kirjallisuuskasvatus

Kamishibai-teatteri

Varjoteatteri

Pelillistäminen

Pöytäteatteri

Kirjastoleikki

Musiikki+lukutaidonkehitys

Lukupiiri

Vakan
Ateljee

S2

**Draaman
tuominen
lukuhetkiin**

ILTASATUKIRJAHYLLYT
JA TEEMAKIRJAKASSIT

Kirjallisuuskasvatus

Kirjallisuuskasvatus mahdollistaa lapsille lukukokemuksen. Lukukokemus lähtee lapsen omista tarpeista, toiselle lapselle kuvakirjan katselu antaa lukukokemuksen toinen haluaa kuunnella satua. Kirjallisuuskasvatukseen kuuluvat mm. sadut, tarinat, lorut ja riittelyt.

Lukuhetki kannattaa valita lapsiryhmän tarpeiden mukaan. Lukuhetki voi olla lapsilta lähtevää tai sitten kasvattaja on ennakkoon jo miettinyt kirjan teemaa. Lasten osallisuus on tärkeää kirjan/lorun/riittelyjen aikana, jolloin hetkestä tulee vuorovaikutteista.

*Sarvet kastuu
Sataa, sataa, sarvet kastuu,
etana hyppäs _____ (lapsen
nimi) taskuun.
-Istutaan lähekkäin ja
annetaan etana-pehmoa tms.
lapselta toiselle*

(lähde:Tuntematon)

Hiljaiset kirjat

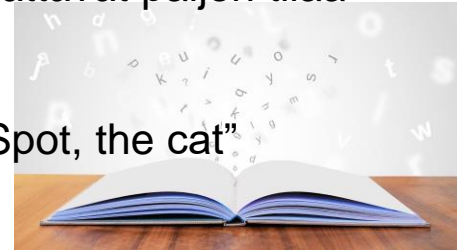
Hiljaiset eli sanattomat kirjat ovat kuvakirjoja ilman tekstiä, eli ne kertovat tarinan pelkästään kuvilla. Hiljaisten kirjojen lukeminen ei vaadi aikuista lukemaan kirjaa, vaan lapsi voi “lukea” kirjaa myös itsekseen tai yhdessä aikuisen kanssa. Hiljaisissa kirjoissa tarina etenee lukijan oman tulkinnan avulla, eli lukijan oma mielikuvitus vie kirjan juonta eteenpäin. Hiljaiset kirjat käyttävät kieltä, jonka kaikki ymmärtävät.

Sanattomat kuvakirjat sopivat hyvin kaikenikäisille lukijoille ja kuulijoille ja erityisen hyvin myös lapsille, joiden kanssa ei ole yhteistä kieltä. Hiljaiset kirjat sopivat kuitenkin myös kaikille lapsille, sillä ne kehittävät esim. tarinan kerrontataitoja. Niiden äärellä kaikki lapset ovat tasaveroisia lukijoita ja kokijoita. Hiljaisissa kirjoissa kuvat kertovat kaiken, jolloin kirjat jättävät paljon tilaa mielikuvitukselle.

Kirjavinkit: Sanna Pelliccioni: “Meidän piti lähteä”, Henry Cole: “Spot, the cat”

Lähde: <https://pikkunorssi.fi/hiljaiset-kirjat/> 20.10.2021

Kuva: Pixabay

Kirjanlukeminen

(monilukutaito, kuunteleminen, keskittyminen, sanavarastot)

Kirjan lukeminen on paljon enemmän kuin vain kirjan lukemista. Kirjaa luettaessa lasten osallistaminen lukuhetkiin, yhdessä ihmettely ja tutkiminen edistävät lasten monilukutaitoa.

Kasvattajan lukiessa kirjaa, lapsille annetaan mahdollisuus kommentoida, eläytyä ja havainnoida tekstiä sekä kasvattajan äänenpainoja hänen lukiessaan.

Lukuhetki voi olla majassa, ulkona tai lukuhetken paikkaa voi kysyä lapsilta, jolloin lapset pääsevät vaikuttamaan alusta asti kuuntelukokemukseensa. Tällöin lukuhetki kannustaa kokemukselliseen ja aktiiviseen oppimiseen. Apuna lukuhetkellä voi olla tunnekortit, jolloin myös ne hiljaisimmat lapset saavat kertoa kuvilla mitä ajatuksia heille tarina synnytti.

Tutkikaa kirjan kantta. Kerro lapsille kuka kirjan on kirjoittanut ja kuvittanut.

Kuva: Kirjaimista Kirjoiksi -hanke

Ennakointikertomus

Ennakointikertomuksessa kasvattaja lukee lapsille tarinaa ja lopettaa tarinan lukemisen esimerkiksi ennen loppuratkaisua. Lapset saavat kertoa lopun luovalla tavalla; pöytäteatterin keinoin, maalaamalla, piirtämällä, näyttelemällä tms. Etukäteen kannattaa varata tarvittavia materiaaleja ja päättää mitä luovaa tapaa käyttää. Tässä menetelmässä lasten on tärkeää ymmärtää ettei ole oikeaa tai väärää lopetusta, vaan jokaisen lapsen tulkinta on oikea. Lopuksi kannattaa lukea lapsille miten kirjailija itse on halunnut tarinansa päättyvän.

Lähde: <https://sites.utu.fi/iki-taru/taidelahtoiset-menetelmat/ennakointikertomus/> 16.09.2021

Kuva: 200Degrees, Pixabay

Kuva: MdPapuMia, Pixabay

KIRJAIMISTA KIRJOIKSI -hanke

Draaman tuominen lukuhetkiin

- Äänimaailma: soittimet, valmiit ääniefektit, lasten tekemät äänet, lukhetken alku- ja lopetussoitto, tanssiminen, eläytyvä ääneen lukeminen...
- Visuaalisuus: kankaat, valot, tilan järjestys,
- Roolipukeutuminen
- Tarinan roolitus ja sen esittäminen (aikuiset/lapset)
- Lasten osallistuminen tarinaan liikennemerkkein, huivien kanssa, tunnekuvin ja elein
- Tilaan tuodaan tuttu esine tai esineitä joilla johdattaa kohti tarinaa
- Mielikuvitusmatkat, liikkuminen tarinan mukaan
- Sadutus
- Digitaaliset sovellukset
- Peiliharjoitus
- Lukunurkkaus, jossa on tarjolla esim. käsinukkeja, erilaisia materiaaleja, pöytäteatteri
- Runonopat

Taaperoidenkin lukuhetkiin voi tuoda draamaa

- Pehmolelun lukuhetken tuominen
- Lukuhetken tauottaminen laulun, leikin, satuhieronnan, liikkeen yms keinoin
- Tutut tarinat
- Eläinavusteinen lukuhetki

Lähde: Lamminen, Kirjasta Kaveri, 64-67.

Sadutus

Sadutus on kaikille lapsille sopiva menetelmä ja sitä on helppo käyttää. Sadutus toimii sekä yksittäisen lapsen, että ryhmän kanssa. Sadutuksessa on ideana lapsen itse antaa kertoa tarina, jonka aikuinen kirjaa ylös sanasta sanaan, mitään korjaamatta tai muuttamatta. Aikuinen toimii lapsen tarinan kuuntelijana ja on kiinnostunut siitä, mitä lapsi haluaa kertoa. Kun tarina on valmis, saduttaja lukee lapselle sadun ja kysyy, onko tarina halutunlainen vai haluaako lapsi muuttaa siinä jotain. Jos sadutetulta saa luvan, tarina on kiva lukea myös muille ryhmän lapsille. Halutessaan lapsi voi myös piirtää tarinastaan kuvan. Toisinaan lapset haluavat ensin piirtää kuvan tarinastaan ja vasta tämän jälkeen kertoa tarinan. Muistathan kirjoittaa tarinaan lapsen, sekä ylös kirjaajan nimet, sekä päivämäärä, jolloin tarina kerrottiin, ehkä myös kerrontapaikka. ”Kerro satu (tarina tai juttu). Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat.”

(Riihelä, 1991, 29–33; Karlsson, 2000; 2014).

Sadutus on kertojan ja kirjaajan yhteistä aikaa ja tuotokset on tärkeää säilöä tai halutessaan laittaa esille. Kertomusta ei arvioida, eikä siitä kuulu tehdä pitkälle meneviä tulkintoja. Kertoja päättää aina minkälainen ja minkä pituinen tarina on.

Lähde: <https://lapsetkertovat.org/>

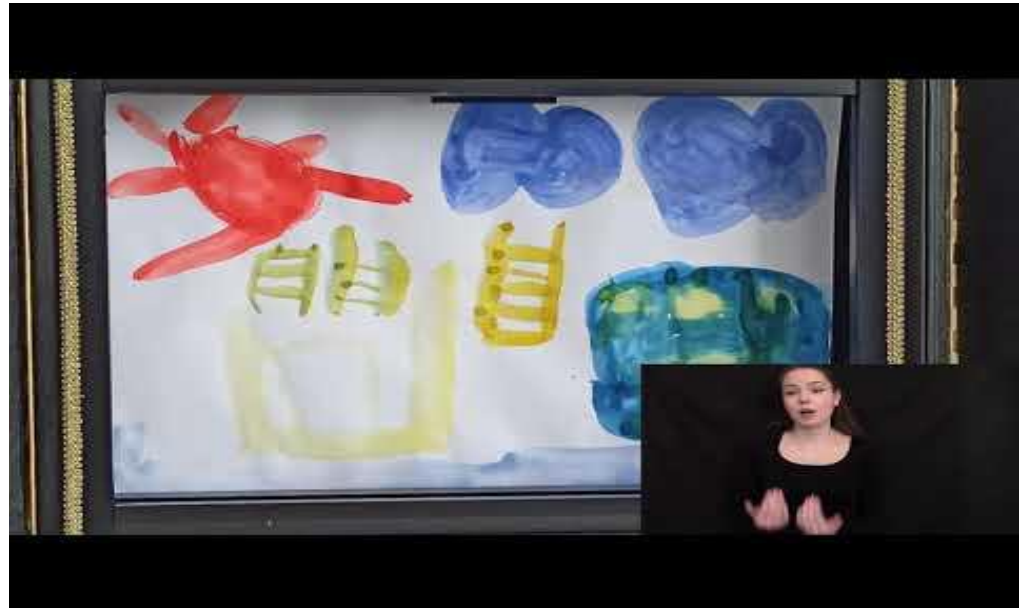
Kamishibai-teatteri

Kamishibai-teatteri oli Japanissa katutaiteilijoiden suosiossa 1920-1960 – luvulla. Teatterin käyttäminen on yksinkertaista. Teatterissa on etu- ja takapuolella avoimet kohdat. Keskellä on kolo tarinakorteille. Jokaisen tarina kortin takan lukee korttiin kuuluvat tarina. Näin esiintyjä voi seistä teatterin takana koko esityksen ajan

Erilaisia tapoja käyttää Kamishibai –teatteria:

1. Opettaja lukee (+ennakointikertomus)
2. Jatkokertomus
3. Arvaa mikä
4. Varjoteatteri
5. Teatterin rakentaminen itse (esim. kenkälaatikko tai tulitikkurasia)

*Lumoava päiväkotipäivä –
Kamishibai-teatteriesitys
Rauman Pikkunorssi ja Kuopion HUMAK*

Varjoteatteri

Varjoteatterissa varjot luovat oman maailmansa ja tuovat teatterielämykseen lisää taikaa. Varjoteatteri kehittää lasten mielikuvitusta ja tarinankerrontaa. Varjoteatterissa hahmoja pidetään valon ja läpinäkyvän suojan (esim. Lakanakangas tai silkkipaperi) välissä ja yleisö näkee hahmot suojan läpi. Tämän teatterimuodon yksi hienoimmista puolista onkin, että ujompikin lapsi uskaltaa esiintyä, kun esiintyjästä ei näy kuin ainoastaan varjo. Lasten kanssa voidaan askarrella yhdessä hahmoja, joita käytetään varjoteatterissa. Ja tilan ollessa tarpeeksi suuri, voi aikuinen itse tai lapset hypätä valon eteen varjoja muodostamaan.

Lähde: <https://draamapurkki.fi/varjoteatterin-taikaa/> 20.10.2021)

Varjoteatterin tekemiseen ei tarvita monimutkaisia koristeita, eikä pukuja, vaan varjoteatterin teossa voi hyödyntää esim. pahvilaatikoita tai muuta käsillä olevaa materiaalia. Teatterissa yhdistyvät lopulta musiikki, käsityöt, maalaus ja kirjallisuus. Yksinkertaisin varjoteatteri on käsillä tehtävä teatteri. Sinun tarvitsee vain liikuttaa sormiasi ja näin saat esim. Pupun, linnun tai krokotiilin hahmon luotua.

Lähde: <https://status-lady.ru/fi/tenevoi-spektakl-dlya-detei-kak-sdelat-tenevoi-teatr-dlya-detei.html>, 19.10.2021)

Kuva Pixabay

Pöytäteatteri

Pöytäteatterin avulla lapset käsittelevät tunne-, kaveri- ja vuorovaikutustaitoja. Lapset myös keskittyvät kuuntelemaan ja kertomaan kuulemaansa. Pöytäteatteri sopii myös pienille lapsille, jolloin kasvattajalla on suurempi rooli kuin esimerkiksi esikouluikäisillä lapsilla. Lapset saa osallisiksi tuttuihin tarinoihin ja lasten kanssa on mukavaa ryhtyä tekemään omanlaista pöytäteatteria hahmoineen ja tarinoineen. Lisäksi saduttamalla lapsia tai lasta saa pöytäteatteri -esityksestä aivan omanlaisensa ja pitkäkestoisen projektin.

Tässä muutama vinkki aiheeksi:

Punahilkka,

Kolme pientä porsasta, Kolme pukkia, Lumikki ja seitsemän kääpiötä, ryhmän arkeen sopiva tarina, jne.

Reading River

Lukuvirta eli reading river on visuaalinen esitys tietyinä ajankohtana luetuista kirjoista. Esitys muistuttaa kollaasia ja siihen voi liittää esim. kuvia, piirroksia, lehdistä leikattuja kuvia, tekstiä, tms. Lukuvirta symbolisesti kuvaa kuinka me kuljemme erilaisten tekstien virrassa ja siihen on helppo yhdistää myös kuvataiteita. Lukuvirta menetelmän avulla voi pohtia opettajan omaa lukijuutta, konkretisoida lasten lukemisen määrää tai esim. vanhempainillassa voidaan pohtia perheiden lukemiskulttuuria.

Lähde: <https://sites.utu.fi/iki-taru/lukeva-yhteiso/lukuvirta/> 28.9.2021

Lukupiiri

Lukupiirissä lapset saavat katsella kirjoja, keskustella kirjojen kuvista. Kasvattaja on mallintamassa oman kirjan kanssa lukupiirissä. Lukupiiriä voi suurentaa niin, että otetaan ammattikirjallisuudesta kirja, jonka kasvattajat lukevat yhdessä esim. jokainen lukee yhden kappaleen ja tekee siitä tiivistelmän kertoen sen lukupiirissä muille. Näin säästyy aikaa ja jokainen kasvattaja saa tiedon.

Kuva: Papunet

Iltasatukirjahyllyt ja teemakirjakassit

(perhelukemisen tukeminen)

Iltasatukirjahyllyn ideana on, että perheet ottavat yhdeksi illaksi kirjan lainaan. Kirja tulee olla sopivan mittainen lapsen iän mukaan. Kirja lainataan kotiin yöksi ja palautetaan seuraavana päivänä. Vanhemman mallintaminen kirjan lukemisessa on tärkeää. Samalla tulee päivän läheisyys- ja rauhoittumishetki perheelle.

Teemakirjakassien lainaus voi olla kerran viikossa. Ryhmän tai päiväkodin oma kirjastopäivä, jolloin voi kassin lainata. Lainausaika on tässä noin viikko ja kassissa on 5 teemanmukaista kirjaa. Kokeilu päiväkodissa tänä syksynä oli syys- ja kaveritaitokirjakassit kovassa lainauksessa.

Iltasatukirjahyllyn- ja teemakirjakassien kirjat voit hakea lasten kanssa kirjastosta tai pyytää voisiko kirjasto tehdä teille valmiit paketit.

Idea Iltasatukirjahyllyyn on saatu Ikitaru hankkeen sivuilta:
<https://sites.utu.fi/iki-taru/perhelukeminen/iltasatukirjahylly/> . Lue sivustolta lisää!
Teemakirjakassit ideoi yksi porilainen päiväkoti, koska huoltajat eivät päässeet käymään sisällä.

Kuva: Kirjaimista Kirjoiksi -hanke

Runot ja Lorut

Lorut, runot ja riimitely ovat vanhoja tapoja, jotka ovat kuuluneet kaikkiin länsimaisiin kulttuureihin jo kauan, mutta ovat edelleen käyttökelpoisia. Runot ovat lapselle ensiaskel kohti lukemista ja kirjallisuuden kiehtovaa maailmaa. Toisto, rytmi ja riimit ovat tärkeitä lapselle.

Perinteinen lorupussi on hyvä keino lorutteluun ja loruja sekä riimejä ja sanoilla leikittelyä on hyvä yhdistää toimintaan pitkin päivää. Lorupussin voi koota myös eri aihepiirien ympärille. Tarvitaan vain pussi ja lorukortit. Sopivia loruja löytyy netistä tai lasten runokirjoista, joista niitä voi printata. Lorun toiselle puolelle voi laittaa loruun sopivan kuvan ja laminoimalla lorukortti säilyy pitkään. Alle 3-vuotiaiden kanssa lorukorteilla opitaan uusia sanoja, kehitetään lapsen muistia ja havaitsemista, nimetään ja luokitellaan esineitä ja asioita. Niiden avulla voidaan myös saduttaa lasta.

Samojen runojen ja loruun toistaminen on tärkeää, jotta lapsi oppii muistamaan yhä enemmän sanoja. 3-5-vuotiaiden kanssa loruun käyttömahdollisuudet laajenevat. Loruja/runoja on hyvä pitää näkyvillä seinällä, josta lapset voivat tutkia kirjoitettua kieltä ja kirjainten muotoja. Samoja loruja käyttämällä, lapset oppivat ne ulkoa ja lapsen muisti kehittyy.

5-6-vuotiaiden kanssa loruista keskustellaan ja keskustellessa lapsen sanavarasto kehittyy. Loruun ja runojen kautta myös riimitely tulee tutuksi. Runojen, loruun ja riimien avulla lapsen tietoisuus äänneistä ja sanoista vahvistuu. Lapset on tärkeää saada myös itse sepittämään omia runoja, loruja sekä riimejä. Näin lapsi oppii hiljalleen ymmärtämään, miten kieltä käytetään.

Vinkki: Runomatkaopas. Tekijät: Pirkko Ilmanen, Riika Kotka, Elina Pulli ja Johanna Venho

Lähde: lukijaksi-projekti, Lempäälän kirjasto, 12/2020, 19.10.2021 ja <https://peda.net/kaustinen/varhaiskasvatus/erityiskasvatus/puheterapia/ktv2>, s.11, 20.10.2021

Runoilua etänä

1. Valitse alusta minkä avulla teette tehtävän etänä. Tässä tapauksessa meillä oli jo valmis whatsapp -ryhmä.
2. Mieti kysymysten muoto lasten iän mukaan ja ehkä teidän yhteisen historiankin mukaan. Säilytä kuitenkin kysymysten muoto, niin että vastaukseksi tulee a) adjektiivi, b) substantiivi ja c) verbi.
3. Minun kysymykseni tässä tehtävässä olivat:
 - a) Miltä sinusta tuntui tai minkä värinen oli olosi, kun heräsit aamulla?
 - b) Jos asuisit Taikametsässä, niin mikä olisit?
 - c) Mitä tekisit kaikkein mieluiten just nyt?
4. Vastaukset laitetaan ryhmän keskusteluun, josta ne on helppo poimia runoksi. Halutessasi voit pyytää osallistujia laittamaan vastaukset myös anonyymisti.
5. Keräät lauseet siinä järjestyksessä yhteen, kun ne tulevat.
6. Keksi runolle nimi ja jaa teos osallistujille.
7. Voitte jättää keskustelun väliin tai jutella miltä tuntui osallistua tällaiseen runon tekemiseen.
8. Pyydä vanhempia lukemaan valmis runo lapsilleen.
9. Voit itse vielä jatkaa runon käsittelyä haluamallasi tavalla tai siirtyä seuraavaan juttuun.
10. Olet osallistanut vanhemmat, lapset ja teidän ryhmänne toimimaan yhdessä etänä.

Tehdään yhdessä runo! :)

Tässä on kolme kysymystä. Kysy lapseltasi yksi kysymys kerrallaan ja kirjaa vastaus muistiin. Kirjoita vastaus siten, kun lapsi on sen sanonut. Ei häiritse vaikka yhden sanan tilalle tulee useampi sana.

1. Miltä sinusta tuntui tai minkä värinen oli olosi, kun heräsit aamulla?
2. Jos asuisit Taikametsässä, niin mikä olisit?
3. Mitä tekisit kaikkein mieluiten just nyt?

Laita vastaukset peräkkäin ja muodosta niistä lause. Kirjoita lause vastauksena whatsappiin. Kerään niistä yhteen runon. :) Nyt teilläkin asuu runoilija!

16.53 ✓

Voit laittaa lauseen mulle myös yksityisesti jos niin haluat 😊

18.36 ✓

Tässä on meidän whatsappryhmän runo, joka on tehty yhdessä aikuisen ja lasten kanssa. Nyt meillä on meidän ryhmän lasten yhteinen runo, vaikka laitettavaksi lapsuuden muistojen kirjaan. Samalla se oli taas meidän porukan yhteinen juttu, kun ei olla piknikillekään päästy pitkään aikaan. Ei muuta kuin kokeilemaan etänä tai lähinä, tuttujen tai uusien tuttavuuksien kanssa.

Lastemme runo

Virkeän iloinen mielikuvitusninja pitää vauvaa sylissä.
Hyvä haltija potkii jalkapalloa.
Hauska Teo Takkutukka haluaa saada rauhaa.
Väsynyt dinokouluttaja syö vesimelonia.
Hikine Elsa pomppii trampalla.
Punainen Barbie leikkii koiran kanssa.
Pinkki keiju söisi kakkua.
Vihreä taikaporo pelaa jalkapalloa.
Iloinen poliisi pesee hampaita.
Paha dino leikkii mario-legoilla.
Hyvä prinsessa menee hoitoon.

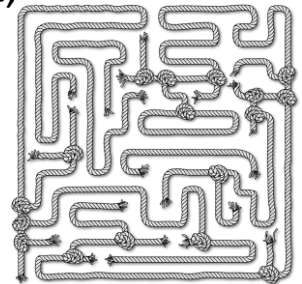

Pakopelit

Pakopelissä ratkotaan tehtäviä tarinakehyksen sisällä. Varhaiskasvatuksessa pakopeli soveltuu parhaiten esikouluikäisille. Tarkoituksena on uusien sisältöjen oppiminen, jo opitun kertausta, tiedon soveltamista, luova ajattelu, lapsen itsensä tuottama oivallus. Pakopeliin tarvitset esimerkiksi paikan sisältä tai ulkoa, pieni ryhmä lapsia (3-5 lasta), tehtäviä lapsille, avaimia ja lukkoja, esineitä tms.. Jokaisen tehtävän ratkaistuaan lapset saavat koodin/esineen/vinkin/avaimen, jonka avulla lapset pääsevät etenemään pelissä. Tehtävät voivat olla myös sellaisia, joihin ei ole yhtä oikeaa vastausta, vaan lasten tekemä yhteistyö auttaa etenemään.

Tehtävätyypit mm. piilotetut tehtävät, lukot, laskutehtävät, fyysiset tehtävät, peilikirjoitus, arvoitukset.

Lähde: <https://www.vaasa.fi/alueellinen-tutortoiminta/pakopelit-opetuksessa/>

Kuva: Istvan Breecz-Gruber, Pixabay

Pelillistäminen

Pelillisten sovellusten avulla voidaan tukea lasten monilukutaidon kehittymistä. On tärkeää yhdistää luovuus, liikunta ja tarinallisuus pienille lapsille suunnatuissa pelillisissä sovelluksissa.

Pelillistäminen voi olla esimerkiksi tarina-korttien avulla. Kortteihin voi tehdä erilaisia hahmojen kuvia, tapahtumapaikkoja, tapahtumien luonne, ympäristöt jne. Esimerkiksi ”Pieni Nalle istuu keinussa ja on väsynyt”.

Lapsi saa itse kertoa tarinaa kuvien avulla. Lapsi voi päättää minkä niminen hahmo on, missä hahmo asuu, kenen kanssa hahmo leikkii jne. Tarinan voi kasvattaja kirjoittaa ylös jolloin lapsen oma tarina saa merkityksen. Pelillistäminen toimii erinomaisesti S2-lasten kanssa.

Lähde: <https://nordicedu.com/blogi/miten-pelillisyytta-voi-hyodyntaa-varhaiskasvatuksessa> 16.9.2021

Ateljee

Lohjan Muijalan koulun opettajat, Taina Hämäläinen ja Laura Niinikivi, ovat kehittäneet Ateljee -toimintamallin [TheDailyCafe-mallin pohjalta](#). Toimintamalli on lukutaidon opettamiseen ja lukuinnon synnyttämiseen.

Toimintamallilla haetaan jokaisen lukuinnon syntymistä sekä kehittymistä ja lukutaidon tukemista sekä itsenäisen työskentelyn oppimista. Osallistuminen, mallintaminen ja innostuneisuuden tukeminen ovat tärkeitä tekijöitä.

Toimintamallissa ollaan ensiksi suurryhmässä, jossa kaikki lapset ovat. Sitten siirrytään pienryhmä ja yksilötehtäviin, jonka jälkeen tulemme taas suurryhmään. Varhaiskasvatuksessa olemme havainneet, että suurryhmään takaisin tulon jälkeen voi hyvillä mielen lopetella Ateljee -ryhmän siihen siltä päivältä.

Voit aloittaa ensimmäisen kerran vaikka lukemalla kirjan 3 tapaa: Luen kuvat, luen tekstin, kerron omin sanoin. (Tätä tapaa voi käyttää ilman Ateljee toimintamallin tuomaa kehystä.)

Kehitimme yhdessä Jyväskylän varhaiskasvatusopettajan, Ulla Iso-Aholan ja Tammelan varhaiskasvatus opettaja Mira Salorinnan, kanssa Viskareille Talon taidot, jotka pohjautuvat Ateljeen eskareiden Talon taitoihin.

Ateljee: Eskarit

TALON TAIDOT

Luvalla suora kopio
Lohjan Muijalan
koulun Taina
Hämäläisen sekä
Laura Niinikiven
Ateljee –
ohjaajakoulutuksesta.

T avoittelen sujuvuutta	A varran sanavarastoani	L uen ymmärtäen	O len tarkka ja luen oikein	N äin opin
Tunnistan tutut sanat tekstistä Tunnistan isot kirjaimet Tunnistan pienaakkoset	Tunnistan kirjan etu- ja takakannen Tiedän, mistä kirjaa aloitetaan lukemaan Tiedän, että sivun lukeminen aloitetaan ylhäältä Ymmärrän käsitteen sana Ymmärrän käsitteen kirjain Osaan osoittaa sanoja helppossa tutussa lauseessa	Kuuntelen ja ymmärrän Osaan kertoa tutun tarinan kuvien avulla Osaan kertoa tarinan kuvasarjan avulla Osaan vastata kysymyksiin, jotka koskevat tarinaa	Tunnistan kun kaksi sanaa ovat riimipari Osaan taputtaa sanoja tavuittain Tunnistan alkuäänteitä Osaan nimetä kirjaimia	Ponnistelen Kuuntelen tarkasti Katson tarkasti Vertailen Luokittelen Etenen järjestyksessä
LUKEMISTA TUKEVA KÄYTTÄYTYMINEN				
Aloita heti	Pysy omalla paikalla	Työskentele hiljaa	Lue koko aika	Harjoittele kestävyyttä

Facebook Ateljee – iloa lukemiseen

Hundred.org/fi/innovations/ateljee

Pohjautuu TheDailyCafe-malliin

Tehty yhteistyössä
(Ateljeeohjaaja -koulutuksessa)
Ulla Iso-Aholan, Vo Jyväskylä ja
Mira Salorinnan, Vo Tammela,
kanssa.

Ateljee: Viskarit

Talon taidot viskareille

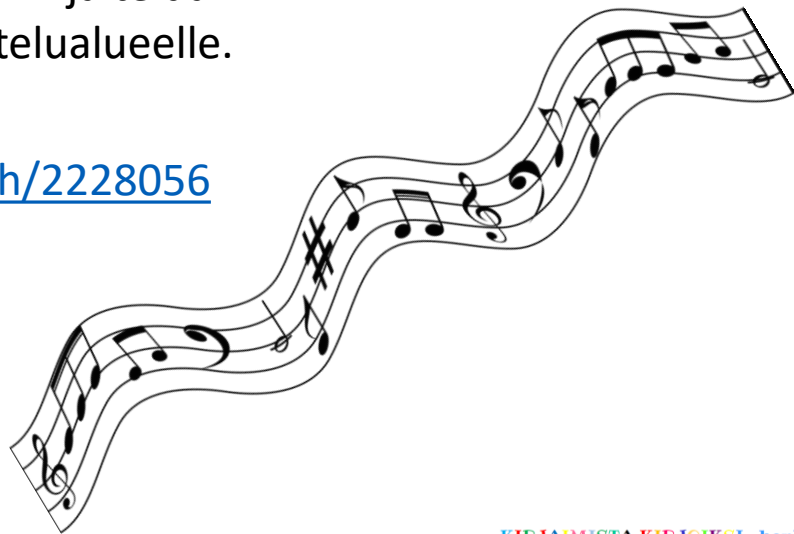
Tavoittelen sujuvuutta	Avarran sanavarastoani	Luen ymmärtäen	Olen tarkka ja luen oikein	Näin opin
Tunnistan oman nimeni. Opettelen tunnistamaan kirjaimia.	Tunnistan kirjan etu- ja takakannen. Tiedän, mistä kirjaa aloitetaan lukemaan. Tiedän, mistä kirjaa aloitetaan lukemaan. Tiedän, että sivun lukeminen aloitetaan ylhäältä. Ymmärrän käsitteen sana. Ymmärrän käsitteen kirjain. Osaan erottaa sanat toisistaan helpossa ja tutussa lauseessa. Pohdin ja tunnistan sanojen erilaisia merkityksiä.	Kuuntelen ja ymmärrän Osaan kertoa tutun tarinan kuvien avulla. Osaan kertoa tarinan kuvasarjan avulla. Osaan vastata kysymyksiin, jotka koskevat tarinaa.	Osaan nimetä kirjaimia omasta nimestäni.	Ponnistelen Kuuntelen tarkasti Katson tarkasti

Musiikki+lukutaidonkehitys. Mitä ajatuksia se herättää?

Tehdään yhdessä aiheesta sanapilvi! Mene chattiin laitetun linkin kautta ja kirjoita oma ajatuksesi. Lisäämme sanapilven luennon jälkeen tähän slidiin ja teidän näkyville Moodle –keskustelualueelle.

<https://answergarden.ch/2228056>

Kirjastoleikki

Kirjastokäynnit joko kirjastossa tai kirjastoautossa ovat lapsille tärkeitä kokemuksia, sillä monelle lapselle ne ovat uusia paikkoja. Etukäteen kirjaston kanssa sovittaessa, voi kirjastonhoitaja järjestää lapsille esim. satuhetken. Jos kirjastokäynti ei ole mahdollinen, kirjastoleikin avulla lapset pääsevät kirjastoon vaikka joka päivä! Kirjastoleikkiin voidaan yhdessä lasten kanssa ideoida esim. kirjoja, kirjastokortteja, ja lainaus/palautusautomaatti: automaattina voisi toimia esim. leikkikassakone tai pieni pahvilaatikko, jonka sivussa lukee ”lainaus” ja ”palautus”. Kirjat voidaan lainata ja palauttaa käyttämällä ne laatikossa, tai voidaan piipata ne esineellä, joka muistuttaa viivakoodinlukijaa. Lapset voivat toimia vuorotellen asiakkaana ja kirjastoapulaisena tai asiakkaat voivat lainata automaatilla kirjat itse. Kirjastoapulaisen tehtäviin kuuluu esim. kirjojen järjestelyä koon, värin, aiheen tai aakkosten mukaan. Kirjastoapulainen voi pitää myös satutuokion vaikkapa pehmoleluille tai muille lapsille, hän voi esitellä kirjoja, etsiä asiakkaalle kirjoja tai tehdä kirjanäyttelyn.

Lähde: <https://www.lempaala.fi/wp-content/uploads/2020/12/Lukijaksi-vinkkeja-varhaiskasvatukseen.pdf>, s.2, 20.10.2021

Kirjastoleikki varhaiskasvatuksessa on kiva tapa tutustua kirjastokäyttämiseen yhdessä lasten kanssa. Kirjastosta voi kysyä kirjoja lainattavaksi, joista tehdään lasten kanssa yhdessä kirjasto. Kirjastoleikkiin voi yhdistää myös esim. lukumajat, joissa lapset saavat rauhassa lueskella lainaamiaan kirjoja.

Luku- ja runomajat

Lasten kanssa on hyvä lukea kirjoja ja tutustua kirjallisuuteen myös tavallisuudesta poikkeavissa ympäristöissä. Oivallinen esimerkki tästä on esim. luku- ja runomajat. Lasten kanssa voi yhdessä rakentaa majan esim. erilaisia kankaita ja peittoja hyödyntäen ja lukea satuja, runoja, ym. siellä. Lapset lukevat ja katselevat myös itsenäisesti mielellään kirjoja "suojassa".

Kuva on Kirjastoleikissä olleista "kodeista". Yksi koti jäi hetkeksi leikin jälkeen lukumajaksi ryhmään.

Kuva: Kirjaimista Kirjoiksi -hanke

S2

Kuvakirjat

Selkeät kuvat, joista lapsen on helppo nimetä asioita ja esineitä. Kuvakirjoja voi katsella myös yhdessä vanhempien S2- lasten kanssa.

Kielikerhot

Kerran viikossa kokoontuvat kielikerhot eli kerho jossa on S2-lapsia. Kasvattaja voi tässä hyödyntää kaupungin omia kieliagenttilaukkujen sisältöä.

Tarkoituksena on säännöllisesti toistuva hetki, jossa on pelejä, kuvien katselua, keskusteluja sekä leikkiä.

Lapselle on tärkeää kuulla myös omaa äidinkieltään!

Kieliagenttilaukut

Porin kaupungilla on kaksi kieliagenttilaukkua, joista saa hyviä vinkkejä toimintaan. Laukkuihin on koottu monipuolisesti materiaalia varhaiskasvatuksen käyttöön.

Hyödyllisiä sivustoja:

- [Viitottu rakkaus](#)
- [KuVilla](#)
- Ilmaiset kielipelit
- [Moka Mera Lingua](#)
- [Ekapeli maahanmuuttajille](#)

Hiljaiset kirjat

Kirjavinkki !

Kirjasta Kaveri. 3

Monikielellinen ja kulttuurisesti moninainen kirjallisuuskasvatus, 217-241.

Kuvista kertomista

Kuvia voi tulostaa esimerkiksi Papunetistä. Papunetin kuvista voi tulostaa myös tarinakortteja käyttöön. Kortteja kannattaa olla aluksi muutama ja niitä voidaan lisätä lapsen kielellisten taitojen edetessä.

Esimerkiksi kuvat: Tyttö, keinu, puisto ja hymynaama. Lapsi laittaa ensin kortit järjestykseen ja kertoo korteista sanoilla tai lauseilla. Vähitellen lapsi oppii tarinoimaan kuvien avulla ja vain mielikuvitus on rajana!

Tämä on tehty Turun yliopiston Polku –koulutuksessa yhtenä työnä yhdessä Porin kaupungin Kirjaimista Kirjoiksi –hankkeen kanssa (opetus- ja kulttuuriministeriö toimii rahoittajana).

Tekijät:

Varhaiskasvatuksen opettajat

Niina Kemppinen

Minna Peltonen

ja

Varhaiskasvatuksen lukukoordinaattori
(Kirjaimista Kirjoiksi –hanke 2020-2022)

Satu Liuhala

